

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen
Handledare: Jakob Gustavsson

VT15
STVC64/Uppsats

Den moderna antisemitismen

Varför har Malmö så många antisemitiska hatbrott?

Charlotte Hedelin

Abstract

The city of Malmö has seen growing media attention recent years in light of increased reporting on its anti-Semitism. The media image is one where the Jewish population is constantly harassed and threatened.

This study aims to clarify whether or not there has been an actual increase of anti-Semitism in Malmö, what might be causing it, and with this shed light on modern anti-Semitism. Limiting the scope to investigating the case of Malmö felt natural since the problem of anti-Semitism appears to stand out there when compared to Sweden in general. The source material consists of hate crime statistics from The Swedish National Council for Crime Prevention (SNCCP) and seven interviews. The study concludes that even though SNCCP statistics indicate anti-Semitism is a bigger problem in Malmö than in the rest of Sweden, merely taking numbers into account does not do that indication justice; the perceived anti-Semitism of the Jewish population has clearly increased according to the interview subjects. Based on the investigation, these causes of the problem can be established: increased immigration from the Middle East, the Israel-Palestine conflict and reactions triggered by it, anti-Semitic propaganda and opinions spread via various media channels, the integration and segregation problems of Malmö, cultural differences and clashes and finally Malmö's population being a compact and eclectic composition of people.

Nyckelord: Hatbrott, Malmö, den nya antisemitismen, ”vi- och- dom- tänkande”, integrations- och segregationsproblem, kulturella skillnader.

*Antal ord:*9138

Lunds Universitet Statsvetenskapliga institutionen

© Charlotte Hedelin

Titel	Den moderna antisemitismen- Varför har Malmö så många antisemitiska hatbrott?
Författare	Charlotte Hedelin
Utgivare	Statsvetenskapliga institutionen
Handledare	Jakob Gustavsson
Publiceringsår	2015
Uppsatstyp	Kandidatuppsats
Språk	Svenska
Omfång	35 sidor

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte och frågeställning.....	1
1.3	Avgränsning	2
1.4	Teoretisk ansats	2
1.5	Disposition	2
2	Metod och material	4
2.1	Val av metod	4
2.1.1	Intervjuer	5
2.1.2	Urval av respondenter	5
2.1.3	Genomförande och bearbetning av data.....	5
3	Aspekter på antisemitism	7
3.1	Definition av antisemitism	7
3.2	Antisemitismens historia	8
3.3	Hatbrott.....	9
3.3.1	Antisemitism som hatbrott	9
4	Teori	10
4.1	Den samtida antisemitismen.....	10
4.2	Vi-och-dom-tänkande.....	11
5	Antisemitismen i Malmö	13
5.1	Har antisemitismen i Malmö ökat?	13
5.1.1	Statistik över antisemitiska hatbrott	13
5.1.2	Respondenternas svar	14
5.2	Varför finns problematiken?	16
6	Empirisk analys	20
6.1	Återkoppling till uppsatsens syfte och frågeställning	20
6.2	Har antisemitismen i Malmö ökat?	20
6.3	Varför finns problematiken?	21
7	Avslutning	24
7.1	Slutsats	24

7.2	Diskussion	25
7.3	Framtida forskningsförslag	25
8	Referenser	27
8.1	Litteratur	27
8.2	Internetkällor	28
8.3	Publikationer	29

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Antisemitismen gentemot den judiska befolkningen i Europa har under de senaste åren fått ökad mediauppmärksamhet (Tardell, 2015-01-28). I Sverige har stort fokus legat på antisemitismen i Malmö och bilden som målas upp är en stad där judar ständigt blir kränkta och hotade. Det har till och med gått så långt att många tvingats flytta från staden. I ett reportage i Expressen beskriver Niklas Orrenius situationen för ett antal judar i Malmö (Orrenius, 2012-05-05).

Den judiska befolkningen i Malmö krymper. 1970 hade judiska församlingen över 2000 medlemmar. Idag finns 600 kvar. Många är äldre [...] Trenden är tydlig: få unga judar ser en framtid i Malmö. De flyttar till Stockholm, till Lund, till Israel, till London (Orrenius, 2012-05-05).

Den stora mediauppmärksamheten ökade mitt intresse för antisemitismen i Malmö. Eftersom problemet har blivit så uppmärksammat är det relevant att undersöka om bilden som media målar upp verkligen stämmer. Är det så att mediabilden är uppblåst eller har hotet mot Malmös judar verkligen ökat? Stämmer bilden som målas upp är det ett samhällsproblem som är viktigt att belysa. Kan man reda ut orsakerna så kan man sedan gå vidare och försöka lösa dessa, om man däremot inte skulle klarlägga problemet kan det vara svårt att göra något åt det.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka om antisemitismen i Malmö har ökat. Jag vill även analysera tänkbara orsaker som kan ligga bakom problematiken och arbetet ämnar ge ökad kunskap om modern antisemitism som fenomen. Forskningsområdet känns relevant då det fått så stor uppmärksamhet i samhällsdebatten och då denna problematik är tydlig i Malmö. Att detta händer i Malmö medan det inte verkar finnas i samma utsträckning i resten av Sverige gör ämnesvalet extra intressant.

För att uppnå syfte har jag sökt svar på följande frågeställning; *Har antisemitismen i Malmö ökat på senare tid, och varför finns problematiken?*

1.3 Avgränsning

Målet med framställningen är att försöka uppnå en så djupgående redogörelse av forskningsområde som möjligt utifrån tillgängligt material och avsatt tid. Att avgränsa fallstudien till antisemitismen i Malmö kändes naturligt då antisemitism förefaller vara ett större problem i Malmö än Sverige i övrigt. Valet av frågeställning kändes rimligt utifrån ett geografiskt perspektiv då närheten till staden underlättar åtkomsten till empiriskt material. Att jag valt att undersöka antisemitismen på senare tid är med anledning av de olika tidsperspektiven i det empiriska materialet.

1.4 Teoretisk ansats

För att besvara frågeställning och syfte har teorier kring uppkomsten av den moderna antisemitismen likaså vad som leder till ett ”vi-och-dom-tänkande” använts. Efter en djupgående granskning av böcker och vetenskapliga artiklar som redogör för teorier kring den samtida antisemitismen har jag i min framställning främst valt att använda mig av Henrik Bachners, fil dr i idéhistoria och Jonas Rings, fil dr i kriminologi, rapport *Antisemitiska attityder och föreställningar i Sverige*. De är båda kända forskare inom området och undersöker ett ämne som liknar mitt. (Bachner & Ring, 2005, s 14).

Hugo Valentin har skrivit boken *Antisemitismen- historisk verklighet och psykologisk bakgrund*. I boken så skriver författaren att enligt Fredrich Bernstein och Arnold Zweig är grunden till antisemitismen en *gruppföreteelse* och att antisemitism ytterst härrör från känslan av olikhet som medlemmar i en grupp kan hysa mot medlemmar i en annan (Valentin, 1962, s 74-75). Efter att ha läst dessa ord valde jag att i min framställning även använda mig av identitetsteorier och undersöka vad som leder till ett ”vi-och-dom-tänkande”.

1.5 Disposition

I det inledande kapitlet presenteras uppsatsens bakgrund, syfte, frågeställning, avgränsning och teoretisk ansats. I kapitel två diskuteras metodologiska vägval och material som ligger till grund för arbetet. Kapitel tre beskriver begreppet antisemitism, historisk bakgrund till antisemitismen och avslutningsvis Brottsförebyggande rådets, hädanefter omnämnt som BRÅ, definition av begreppen hatbrott och antisemitism som hatbrott. Kapitel fyra innehåller uppsatsens teoridel som går närmare in på den moderna antisemitismen och ”vi-och-dom-tänkande”. I kapitel fem presenteras resultatet av det insamlade materialet. I kapitel presenteras

en kort återkoppling till studiens syfte och frågeställning, därefter presenteras studiens analysdel. Avslutningsvis introduceras slutsatser, diskussion och förslag på vidare forskning kring ämnet.

2 Metod och material

2.1 Val av metod

Uppsatsen är en teorikonsumerande fallstudie där det enskilda fallet står i centrum. Teorierna är utvalda för att kunna besvara frågeställningen på bästa sätt (Esaiasson, et.al. 2010, s 42). Den forskningsstrategi som kommer att användas är icke-experimentell, eftersom jag kommer undersöka situationen i Malmö i efterhand. En extensiv och intensiv studie kommer att användas, med större fokus på den intensiva studien (Teorell & Svensson, 2007, 80-81). I den extensiva studien kommer brottsstatistik under några år studeras, en longitudinell undersökning. Med hjälp av statistiken kan jag få en bild över antisemitismens tendens under en längre period. En intensiv design å andra sidan kommer inte att ge en lika tydlig bild på om antisemitismen har ökat, eftersom man undersöker så få fall. Däremot kan denna design hjälpa mig att beskriva den upplevda antisemitismen likaså orsaker till den uppkomna problematiken. I den intensiva studien har jag valt att göra djupgående samtalsintervjuer. Genom samtalsintervjuerna kan jag få en tydligare bild över hur den judiska befolkningen i Malmö upplever situationen idag (Teorell & Svensson, 2010, s 80-81).

2.2 Material

I min uppsats kommer jag använda mig av både sekundär- och primärmaterial. Primärmaterial, oberoende källa, är i regel mer trovärdig än sekundärmaterial, beroende källa (Esaiasson, et.al. 2010, 319-325).

I teorikapitlet använts material såsom böcker, rapporter och vetenskapliga artiklar som analyserar och förklarar tänkbara orsaker till uppkomsten av den samtida antisemitismen och ”vi-och-dom-tänkande”. I den extensiva delen av undersökningen har statistik angående hatbrott med antisemitistiska motiv från BRÅ används. BRÅ är en myndighet som verkar för att minska brottslighet och skapa trygghet i samhället. Det gör de genom att samla in information och sprida kunskap kring brottslighet och brottsförebyggande arbete (BRÅ 1). Som kompletterande material består den intensiva delen av sju samtalsintervjuer. Anledningen till att jag valde intervjuer som källa i mitt arbete är för att jag anser att det är det bästa upplägget för att få en genuin bild av antisemitismen i Malmö (Teorell & Svensson, 2007, s 80-81, 83-85).

2.1.1 Intervjuer

För att på bästa sätt besvara min forskningsfråga har jag valt att använda mig av samtalsintervjuer. Att använda sig av samtalsintervjuer som undersökningsmetod ska enligt Esaiasson et.al ge goda möjligheter att registrera svar som är oväntade. Metoden lämpar sig även bra då man har en frågeställning som vill synliggöra fenomen, d.v.s. undersökningar där människor ska beskriva känslor eller hur de uppfattar sin omkringliggande miljö (Esaiasson et.al. 2007, s 283-284). För att intervjupersonerna skulle känna sig fria i sina svar var ett strategiskt val att hålla personerna från judiska församlingen anonyma. Det man kan ställa sig kritisk till är att det under samtalsintervjuer kan uppstå oönskade effekter i samspelet mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad. Det kan ske en omedveten påverkan och styrning från den som håller i intervjun och en anpassning av svaren från respondenten. Jag är medveten om problemen men anser att det är det bästa sättet att genomföra uppsatsen på (Esaiasson et.al. 2007, s. 265-266).

2.1.2 Urval av respondenter

Respondenterna som intervjuats är strategiskt utvalda. Anledningen till att ett strategiskt urval har valts framför ett slumpmässigt är för att det problem som ska undersökas endast gäller ett fåtal grupper, och då speciellt den judiska populationen, politiker och forskare inom ämnet. Skulle ett slumpmässigt urval väljas så kan många invånare som inte har någon uppfattning om problemet komma med, vilket skulle bli missvisande för undersökningen (Teorell & Svensson, 2007, s 80-81, 83-85). För att nå dessa har jag i första hand kontaktat dem via e-post och telefon, där jag informerade om studiens syfte och vilken typ av frågor jag söker svar på. Förutom intervjun har vissa frågor kompletterats via e-post.

Intervjuerna gjordes mellan tidsperioden 2012 och 2015. Under tidperioden har jag hållit mig uppdaterad i debatten som fortfarande är lika aktuellt. Jag har även fått tid till att reflektera över mitt val av de två senaste intervjurespondenterna. Hösten 2012 intervjuades Anders Wigerfeldt, forskare inom hatbrott vid Malmö högskola, Björn Lagerbäck, samordningsansvarig för Dialogforum (Malmö stads projekt mot etnisk och religiös diskriminering), Susanne Gosenius, samordnare för hatbrott vid Skånepolisen, samt två medlemmar ur judiska församlingen. Våren 2015 kompletterades materialet genom ytterligare två intervjuer med medlemmar ur den judiska församlingen.

2.1.3 Genomförande och bearbetning av data

Jag har försökt att hålla intervjuerna lika långa, omkring 25-30 minuter. Intervjuerna genomfördes på plats, antingen på respondenternas arbetsplats eller i deras hem. Samtliga intervjuer spelades in och valet kändes självklart då jag kunde lägga all fokus på själva intervjuandet, dessutom underlättar ljudinspelningen det

senare arbetet med att sammanställa intervjupersonernas svar. Bearbetningen av data inleddes med en ordagrann transkribering av materialet.

3 Aspekter på antisemitism

I detta stycke redogör jag för begreppet antisemitism, en kort sammanfattning på antisemitismens historia och avslutningsvis BRÅs definitionen av hatbrott och antisemitism som hatbrott.

3.1 Definition av antisemitism

Henrik Bachner är idéhistoriker och forskare vars främsta inriktning är antisemitism, rasism och politisk extremism. Han ingår även i arbetsutskotten för Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA). Henrik Bachner definierar antisemitism som fördomar och fientlighet mot judar för att de är judar, att historiskt och kulturellt rotade mytbilder av judarna har vidareförmedlats i århundraden. Det kan beteckna allt från milda fördomar till intensivt hat. Antisemitism kan ge sig tillkänna som attityder och tankemönster hos människor, såväl som teologi och ideologi. Den kan ta sig i uttryck som verbala påståenden, social och legal diskriminering och våld (Bachman & Berliner, 2011).

Lena Berggren är docent vid Umeå universitet och länge forskat inom ämnet fascism. I boken *Nationell upplysning- Drag i den svenska antisemitismens idéhistoria* förklarar hon att ett problem med antisemitism som begrepp är att det är brett. En traditionell beteckning på begreppet är mildare former av antisemitiska fördomar till ett hat som tar sig till uttryck i försök att utplåna den judiska befolkningen. Begreppet står även för ett fenomen som sträcker sig långt tillbaka i historien och som genom århundraden haft olika attribut och legitimeringsgrunder (Berggren, 1999, s. 45).

Utifrån ett mer modernt perspektiv gjordes det under OSCE/ODIHR:s (Organization for Security and Co-operation in Europe/Office for Democratic Institutions and Human Rights) konferens i Prag 2011 en åtskillnad mellan modern och traditionell form av antisemitism. Den moderna definitionen av antisemitism berör antisemitiska uppfattningar som uttrycks i samband med Israel och Israel-Palestina- konflikten. Den berör även konspirationsteorier om judar och att de skall ha legat bakom terroristattentatet mot World Trade Center, kriget i Irak och Afghanistan (Löwander & Hagström, 2011, s 6).

Sociologen Helena Fein har konstruerat en definition av begreppet som har vunnit gehör bland många forskare (Bachner, 1999, s 28). Definitionen betraktar både individ- och samhällsnivå, individuella och kollektiva uppfattningar samt

handlingar och omfattar därför olika disciplinära skiljelinjer (Löwander & Hagström, 2011, s 7). En svensk översättning av Fein's definition lyder på följande sätt:

Antisemitism är en bestående latent struktur av föreställningar fientliga mot judar som kollektiv, vilka på det individuella planet manifesteras som attityder, i kulturen som myter, ideologi, folkliga traditioner och bildspråk, samt i handlingar som social eller legal diskriminering, politisk mobilisering mot judarna och kollektivt eller statligt våld, vilket resulterar i och/eller syftar till att fjärma, driva bort eller tillintetgöra judar just för att de är judar (Löwander & Hagström, 2011, s 7).

Genom denna förklaring av antisemitism har jag valt att konstruera min egen definition för att anpassa den till min undersökning. Jag har valt att specificera begreppet som *förföljelser och trakasserier mot personer av judisk börd, med anledningen av deras tro och etnicitet*.

3.2 Antisemitismens historia

Författaren och forskaren Lena Berggren berättar i sin bok *Nationell upplysning- Drag i den svenska antisemitismens idéhistoria* att judehatet och fientlighet mot judar är ett mycket gammalt historiskt fenomen. Antisemitism har förekommit länge men det var först efter kristendomens genombrott som det fick ett kraftigt genomslag eftersom judarna ansågs ansvariga för Jesu död på korset. Under medeltiden kom antisemitismen till uttryck genom ekonomiska och sociala medel, judar skildes exempelvis ut från övriga samhället genom näringsförbud, speciell klädsel och inrättning av ghetton. Då började även antisemitismen att få mytiska inslag och lögnar om judar började spridas, vilket medförde att judarna tvingades flytta mellan olika europeiska länder. På 1600-talet och framåt tilläts judar återigen att bosätta sig i Europa. Under Upplysningen på 1700-talet skedde en förskjutning av antisemitismens huvudsakliga legitimeringsgrunder, från ett religiös till ett kulturellt plan. För Europas judar under 1800-talet gick utvecklingen åt två olika håll. Dels var det då som judar fick fullständiga medborgerliga rättigheter. Men å andra sidan var det då som rastankar och rasantisemitism uppkom vilket bidrog till en ännu starkare antisemitism (Berggren, 1999, s 29-40). Termen antisemitism uppstod på 1800-talet och anses ha myntats av den tyske journalisten Wilhelm Marr år 1879 (Rattansi, 2007, s.5).

Den politiska antisemitismen uppkom på högerkanten i Tyskland och Österrike under 1800-talet, och en av de viktigaste inspiratörerna var tysken Theodor Fritsch. Han var en flitig antisemitisk propagandist och organisatör och hans teorier hade stort inflytande hos den tyska nazismen. På 1900-talet fick den politiska antisemitismen stort gehör i Tyskland med sin kulmen under andra världskriget och miljoner judar döda till följd (Berggren, 1999, s 29-40).

Under senaste decennierna har man kunnat skönja en ökad antisemitism i de arabiska och muslimska länderna. Det finns flera orsaker till detta. Längre mötte judarna större tolerans i den muslimska världen jämfört med det kristna Europa. Men i och med den ökade judiska invandringen efter första världskriget och senare bildandet av staten Israel 1948 växte antisemitismen. Israel-Palestina-konfliktens fortskridande och bristen på demokrati och yttrandefrihet har gett näring och legitimerat antisemitismen i denna del av världen (SKMA 1).

3.3 Hatbrott

BRÅs definition av hatbrott är när någon person angriper en annan person eller grupp av människor med anledning av deras etniska bakgrund, religion, sexuella läggning eller könsöverskridande identitet. Internationellt råder det en viss oenighet om vad som ska ingå i begreppet men gemensamt för alla är att händelsen är ett resultat av bristande respekt för de mänskliga rättigheterna

Inom hatbrottsstatistiken finns det är ett stort mörkertal och benägenheten att anmäla ett hatbrott kan påverkas av ett flertal faktorer. Exempelvis att den utsatta inte själv rubricerar brottet som ett hatbrott, att den utsatta känner skam eller är för rädd för att anmäla brottet, eller känslan av att en anmälan av brottet inte kommer leda någonstans (BRÅ, 2014, s 15-16).

3.3.1 Antisemitism som hatbrott

BRÅ har en egen definition av hatbrott med antisemitiska motiv och den lyder:

[...]brott som begås på grund av rädsla för, fientlighet eller hat mot judendomen och den judiska befolkningen som aktiverar en reaktion mot judendomen, judisk egendom, dess institutioner eller den eller dem som är, eller uppfattas vara, judar eller representanter för den judiska befolkningen (BRÅ, 2014, s 71).

4 Teori

Rapporter visa att Europa har upplevt en allt starkare antisemitistisk strömning under det senaste årtiondet och Sverige har inte varit opåverkat av denna utveckling. Den antisemitism som kan skönjas i Europa innehåller vissa nya drag som är kopplade till rådande problem och händelser och benämns *den samtida antisemitismen* (Bachner & Ring, 2005, s 13). Jag har valt att titta närmare på denna nya företeelse likaså identitetsteorier och vad som leder till ett ”vi-och-dom-tänkande”.

4.1 Den samtida antisemitismen

Henrik Bachner, fil dr i idéhistoria och Jonas Ring, fil dr i kriminologi, publicerade år 2005 rapporten *Antisemitiska attityder och föreställningar i Sverige*. Rapporten gjordes på uppdrag av Forum för levande historia och BRÅ och kartlägger antisemitiska åsikter bland 5000 svenskar mellan 16-75 år. Enligt Bachner och Ring har antisemitismen som växt sig starkare i Europa olika förklaringsfaktorer. Den grundläggande orsaken är det historiskt antisemitiska tankemönstret som än idag lever kvar och som kan tillta av såväl politiska, ekonomiska och sociala händelser. Den samtida antisemitismen är däremot i många avseenden förknippad med Israel-Palestina-konflikten och reaktioner som den utlöser. I flera europeiska länder har man registrerat en ökning av antisemitiska incidenter i samband med konfliktens eskalerande från hösten 2000. Viktigt att förtydliga, menar författaren, är att Israels politik och agerande i konflikten inte i sig orsakar antisemitismen, men eftersom Israel är en judisk stat så kan dess handlingar redan egga existerande negativa föreställningar och attityder till judar (Bachner & Ring, 2005, s 14).

Resultatet från Bachner och Rings studie visar att andelen muslimer som tar avstånd från antisemitiska påståenden är betydligt mindre än i övriga grupper (kristna och ingen religion/övrigt) medan den andel som bär på en starkt antisemitisk inställning är betydligt större. Enligt Bachner och Rings undersökning är således antisemitiska uppfattningar vanligare bland invånare med utländsk, i synnerhet muslimsk, bakgrund än bland svenskar. Författarna ställde sig frågan om förekomsten av antisemitism kan hänga samman med vissa bakgrundsförhållanden, exempelvis nationellt ursprung. Det mest påfallande resultatet i rapporten enligt författarna gäller resultatet av den tillfrågade gruppen som kallar sig själva muslimer. Jämfört med de andra grupperna fann man i denna en stor, eller mycket stor, andel som påstår sig ha antisemitiska åsikter. Det finns flera orsaker till detta men Bachner och Ring poängterar specifikt den öppna judefientligheten som propageras i de

arabiska och muslimska länderna och som via bland annat media och politiska extremister sprids till muslimska grupper i Europa och Sverige. Som nämnts tidigare eggas även antisemitismen av konflikten mellan Israel och Palestina likaså av social och ekonomisk segregation (Bachner & Ring, 2005, s 76-77,78).

I rapporten *Manifestations of Anti-semitism in the European Union* skriven av sociologen Werner Bergmann och historikern Juliane Wetzel betonar de också vikten av att skilja mellan fördomar och legitim kritik mot Israels politik, men konstaterar samtidigt att Israel spelar en central roll i den samtida antisemitismen. En slutsats de drar i sitt arbete är att: ”Man kan säga att den historiska antisemitiska traditionen att demonisera judarna nu överförs på staten Israel” (Bergmann & Wetzel, 2003, s 5).

I artikeln *The new global antisemitism: implications from recent ADL-100 data* presenterar och analyserar Arno Tausch ny data om antisemitism från över hundra länder. Utifrån studien kan flera illavarslande slutsatser kring antisemitism dras. Resultatet visar att många muslimska och arabiska länder delar en hög nivå av antisemitism, likaså att immigration och den ekonomiska krisen i EU kan vara en av de viktigaste drivkrafterna till den moderna antisemitismen (Tausch, 2014, s 68).

4.2 Vi-och-dom-tänkande

Enligt Fredrich Bernstein och Arnold Zweig är grunden till antisemitismen en *gruppföreteelse*. Deras teori går ut på att antisemitismen ytterst härrör från känslan av ett slags motståndsförhållande som medlemmar i en grupp hyser mot medlemmar i en annan. Känslan av olikhet, grupperna emellan, kan alstra ett hat. (Valentin, 1962, s 74-75).

Enligt Seija Wellros har människan ett grundläggande behov av att kategorisera och systematisera, därför delar vi in varandra i grupper, tilldelar varandra social identitet och tillskriver varandra olika egenskaper. När människorna delas in i olika gruppkonstellationer bildas benämningen ”vi” och ”dom” och dessa kan variera från en situation till en annan (Wellros, 1998, s 162). Thomas Hyllander-Eriksen, professor i socialantropologi, skriver att ett kollektivt ”vi” uppstår när en grupp har gemensam historia, religion, språk och anatomi (kön eller hudfärg). Att bo på samma ställe och ha ett gemensamt projekt eller mål befäster ”vi-känslan”. Existerar dessutom en gemensam fiende, en *annan*, stärks ”vi-känslan” ytterligare. Ett ”vi” är alltså beroende av en *annan* och om den *andra* verkar hotande och farlig stärks ”vi:et”. Hyllander-Eriksen menar även att globaliseringen, med ökad kontakt folkgrupper emellan, leder till ökad friktion (Hyllander-Eriksen, 2004, s 51,54,65).

Enligt författarna till boken *Maktens olika förklädnader* bidrar kultur till att gruppen befäster en känsla av social tillhörighet och identitet, och de människor som har en annan kulturell bakgrund betraktas därför som annorlunda. I samhället använder

människor de kulturella skillnaderna för att hålla isär varandra, med en inneboende betydelse av att vissa är mer värda än andra (Reyes P, Molina I & Mulinari D, 2006, s 283-284). Med begreppet kultur avser sociologen Haluk Soydan den process där människan övertar idéer, värderingar och normer från den föregående generationen och som de i sin tur försöker föra vidare. Kulturen blir ett sätt för individen att uppfatta och tolka sin omvärld. Genom kulturen lär vi oss uppfatta vad som är bra eller dåligt, rätt eller fel, fint eller fult. Medlemmarna i en kulturgrupp är ofta omedvetna om sin egen kultur, och det är först när de byter kulturmiljö som den egna kulturen blir tydligare och synliggörs vilket leder till ett ”vi-och-dom-tänkande” i samhället (Goldberg, 2005, s 266).

Antisemitism research using methodological triangulation: a case study in Germany är en studie om antisemitism i Tyskland och visar bland annat att många med antisemitiska åsikter oftast inte exakt kan säga vad deras reaktion på judar och judendomen kom ifrån. Inte sällan är åsikter baserade på känslor och påverkan än ren kunskap. Studien visar att kulturer och idéer sprids vidare men att alla medlemmar inte ens är medvetna om varifrån deras åsikter och tankar kommer från (Salzborn, Brosig, Schmidt, 2009, s 1212).

5 Antisemitismen i Malmö

Här presenteras en sammanställning av studiens extensiva och intensiva del. Respondenterna utgör större delen av undersökningens empiriska avsnitt, de är följande: forskaren Anders Wigerfeldt som är docent och forskare inom hatbrott vid Malmö högskola, Björn Lagerbäck som är samordningsansvarig för Dialogforum (Malmö stads projekt mot etnisk och religiös diskriminering), Susanne Gosenius som jobbat som samordnare för hatbrott vid Skånepolisen samt fyra medlemmar ur judiska församlingen varav två jobbar som lärare i Malmö. Jag har valt att hålla intervjupersonerna från judiska församlingen anonyma och kalla dem för Intervjuperson 1, Intervjuperson 2, Intervjuperson 3 och Intervjuperson 4. För att underlätta för läsare har empirin, liksom följande analysavsnitt, delats upp i två delar och följer frågeställningens upplägg.

5.1 Har antisemitismen i Malmö ökat?

5.1.1 Statistik över antisemitiska hatbrott

I följande stycke redovisas den regionala fördelningen av identifierade anmälda hatbrott i storstadsregionerna Malmö, Stockholm och Göteborg. Statistiken är hämtad ifrån BRÅs rapporter om Hatbrott som publicerats år 2010 till 2014. Något som är viktigt att ha i åtanke är att det finns ett stort mörkertal i brottsstatistiken eftersom många av hatbrotten inte anmäls. I tabellen över antisemitiska hatbrott i Sveriges tre största städer utmärker sig Malmö. Enligt tabellen har hatbrott mot judar i Malmö skiftat men hela tiden varit högre än genomsnittet i övriga landet. Under 2013 minskade antalet anmälningar med antisemitiska motiv jämfört med 2012, men ligger i nivå med 2011.

Antisemitiska hatbrott i Sverige (per 100.000 invånare)	2009	2010	2011	2012	2013
Malmö	16	7	14	22	14
Stockholm	6	6	5	4	3
Göteborg	4	3	3	5	2
Totalt storstadskommunerna	3	2	2	7	4

5.1.2 Respondenternas svar

Gällande en ökning av antisemitism i Malmö kan man dels undersöka om det skett en ökning i antalet antisemitiska hatbrott, dels ta reda på hur judarna i staden upplever de. Vad gäller antalet antisemitiska hatbrott i Malmö menar Björn Lagerbäck och Anders Wigerfeldt att det är svårt att bevisa om det har skett en ökning. Enligt hatbrottsstatistiken från BRÅ har det skett en ökning men den är svår att bevisa då det antas finnas ett stort mörkertal i antalet anmälningar. Båda tror att anmälningsbenägenheten bland den judiska befolkningen i staden har ökat och att det är det som syns i statistiken. Intervjuperson 2 bekräftar den här tesen. Hen berättar att under lång tid har den judiska mentaliteten i Sverige varit att "ligga lågt", men för 3-4 år sedan, då den nya styrelsen för den judiska församlingen tillträdde, så bestämde de sig för att bli bättre på att anmäla hatbrott. Enligt Anders Wigerfeldt är det även ett problem att många har svårt att skilja mellan kritik mot Israel och antisemitism och därför anmäler det som ett antisemitiskt hatbrott.

Respondenterna i undersökningen har en enad bild av att den upplevda antisemitismen i Malmö har ökat. Susanne Gosenius berättar att Malmöpolisens år 2009 fick indikationer från den judiska församlingen i Malmö om att de kände sig hotade och förföljda. I samband med detta började de gå igenom antalet anmälda antisemitiska hatbrott och insåg att siffran är högre än i övriga delar av landet. Det är oftast ingen grov brottlighet, men frekvensen gör det allvarligt, säger Susanne.

Vid intervjuer med judar i Malmö ser vi en ökad rädsla. Rädsla för att visa judiska symboler och liknande på vissa platser. Går man t.ex. in på Mc Donalds eller andra ställen så tar man bort sin judestjärna eller Davidsstjärna och gömmer undan den. På vissa skolor så är man rädda för att tala om sitt ursprung (Wigerfeldt Anders, 2012- 11-20).

Björn Lagerbäck berättar att han träffat på människor i den judiska församlingen som talar om en ökad rädsla och utsatthet. Samtidigt har han judiska vänner som inte märkt av detta, men att det kan bero på hur aktivt man visar att man är jude. Intervjuperson 1 har personligen inte känt av någon ökning men upplever att folk är mycket räddare nu än de var för 25 år sedan.

Den senaste tiden så har det hänt saker som aldrig skulle hända när jag växte upp. Förr så kastade man exempelvis inte saker på judar eller gjorde sönder fönster. Det förekommer nu (Intervjuperson 1, 2012-11-20).

Intervjuperson 2, som är född i Malmö, berättar att hen under sin uppväxt inte upplevde något problem med att vara jude. Om något hände förr så reagerade omgivningen med full kraft, men så är inte fallet idag. Den markanta ökningen av antisemitism, så som Intervjuperson 1 upplever det, har skett de senaste 10 åren. Idag går de och andra judar inte gärna ut och skyltar med judiska symboler då det finns en risk att bli utsatt.

Det är ju idén som är obehaglig, att man inte vågar. På det viset kan man säga att det finns saker som man gör och som man inte gör i den här staden. Inte för att det måste vara farligt utan för att det eventuellt kunde vara farligt. (Intervjuperson 1, 2012-11-20).

Övriga respondenter från den judiska församlingen bekräftar känslan av en viss otrygghet och rädsla.

Det är långt ifrån alla som blir utsatta, men det förekommer, och det borde inte få förekomma (Intervjuperson 2, 2012-11-28).

Ja, det är ju ett problem för normalt så går jag inte med kippa. Folk skulle kunna känna igen mig som jude, så att säga. [...] Så det finns en viss oro och man är på sin vakt, absolut (Intervjuperson 3, 2015-04-15).

Ja, jag känner mig otrygg. Jag skulle t.ex. aldrig gå utanför mitt hus med judiska symboler på mig och vid den årliga kippvandringen känner jag mig otrygg. [...] Min son vill inte bo kvar i Malmö på grund av detta (Intervjuperson 4, 2015-04-27).

Flera av respondenterna tar upp att antisemitism blivit vanligare i skolmiljöer. Skolungdomar har ofta inte de gränser som vi vuxna har, menar Intervjuperson 1. Anders Wigerfeldt har i sina intervjuer med judiska ungdomar i staden uppmärksammat en utsatthet och rädsla bland dem. Föräldrarna delar rädslan för sina barn och ställer sig frågan om de verkligen är välkomna i Malmö och ifall de ska bo kvar. Intervjuperson 4, som är lärare på en skola i Malmö, upplevde en ökad antisemitism när hon bytte arbetsplats från en skola med få invandrare till en med många invandrare och elever med struliga förhållanden.

Som nämnts berättar några av respondenterna att oron bland judar i staden varit så stor att vissa valt att flytta. Simon Wiesenthals center, som är en internationell judisk organisation som verkar för mänskliga rättigheter, har rekommenderat judar att inte åka eller bosätta sig i Malmö (Wiesentha 1).

Vi är en krympande judisk minoritet, den är liten redan nu. Vi är inte mer än 600 medlemmar i församlingen och vi har varit 2000 (Intervjuperson 2, 2012-11-28).

Björn Lagerbäck menar att alla inte delar den här uppfattningen men att det räcker att den förekommer.

Hatbrott som riktas mot etiska grupperingar den drabbar inte bara den som drabbas utan hela kollektiva gruppen som den som blivit utsatt. Det kryper under skinnet. Här bär jag min utsatthet med mig och alla som tillhör min grupp bär ju också på den här medvetenheten om att bli utsatt (Lagerbäck Björn, 2012-11-19).

5.2 Varför finns problematiken?

Under intervjuerna framgick det att respondenterna hade en enad bild kring en av förklaringsfaktorerna till problematiken, nämligen de antisemitiska strömningar som följer med flyktingar från arabländerna och Mellanöstern. Intervjuperson 1 berättar att Malmö har fått större inflyttning av invandrare från Mellanöstern som har med sig en antisemitisk tradition. Även Intervjuperson 3 kände av obehagliga antisemitiska strömningar då Malmö började ta emot flyktingar ifrån Afghanistan, Irak, Somalia, Libanon och Syrien, länder där de har en tradition med antisemitisk och antiisraelisk propaganda. I den allmänna debatten har det varit accepterat att kritisera Israel och när man är antiisrael så finns det också en känsla av att man är antisemitisk. Intervjuperson 2 och 4 bekräftar också den här bilden.

Sen så har vi en kraftig invandring från Mellanöstern [...] Nu ska jag inte dra alla över en kam, för det vill jag inte göra, men väldigt många ser på hemländernas tv-program varpå man matas med antisemitisk och antiisraelisk propaganda [...] Den ökningen som vi har sett senaste tiden står inte extremhögern eller extremvänstern för utan de kommer oftast från de radikala krafterna som härstammar ifrån Mellanöstern (Intervjuperson 2, 2012-11-28).

Jag tror att det hänger ihop med den ökade invandringen från Mellanöstern. Malmö är den stad tillsammans med Södertälje som tagit emot flest invandrare. [...] Många tar med sig sina värderingar från sina hemländer och kan inte heller skilja på konflikten i Mellanöstern och Israel från judar i allmänhet. Tyvärr är många också fostrade i en extremt hatisk miljö, där man inte skiljer på israeler och judar (Intervjuperson 4, 2015-04-27).

Anders Wigerfeldt och Björn Lagerbäck är inne på samma teori. Malmö har tagit emot många flyktingar som kommer ifrån Mellanöstern och konfliktområden som västbanken och Gaza. Många har fortfarande kontakt med släktingar i orosområdet vilket gör att judiska församlingen för dem representerar Israel. Det är enligt respondenterna viktigt att försöka förmå dem att förstå att människorna här, judarna, inte har ett ansvar för staten Israels agerande.

På frågan ”Märker ni någon skillnad här när det händer något i Israel-Palestina-konflikten”, svarar flera av respondenterna ja. Intervjuperson 3 och 4 beskriver hur de känt av en ökad antisemitism.

Vi känner det inte rent fysiskt ute utan man känner det när man läser i tidningar, lyssnar på media och hur det pratas där. Hur man underblåser antiisraeliska och liksom också då ibland antisemitiska tankegångar. Det är klart det är obehagligt för att man tänker vad det kan väcka för latent antisemitiska tendenser hos folk som läser det. Det blir så mycket fokus på vad Israel gör och man förklarar kanske inte varför det var tvunget att göras o.s.v. Det blir som att en aggression mot Israel spiller över på oss (Intervjuperson 3, 2015-04-15).

Susanne Gosenius förklarar att antisemitiska hatbrott är svårutredda men enligt brottsoffrens beskrivning av gärningsmännen är det ofta unga män från Mellanöstern.

Det är ju det som har gjort den här frågan så infekterad. Egentligen är det kanske inte så speciellt konstigt för i Malmö har vi väldigt många flyktingar eller folk som har kommit från krigshärjade områden där israeler är förövare. Sen kommer man hit och kanske inte kan se skillnad på judar och israeler. Egentligen är det här inte en antisemitisk fråga utan en antiisraelisk, det är svårt att dra gränsen där (Gosenius Susanne, 2012-12-12).

Liksom Susanne Gosenius svarar de övriga respondenterna att det är svårt att bevisa, men att deras uppfattning är att brotten begås av unga unga män med rötterna i arabländerna och Mellanöstern. Enligt Anders Wigerfeldt och Intervjuperson 3, som är lärare i Malmö, har man däremot kunnat observera detta på skolor i staden då muslimska klasskamrater uppträtt antisemitiskt.

Antisemitism har uppmärksammats som ett problem på skolor i Malmö och det tror Intervjuperson 2 beror på att elever matas med antisemitisk propaganda när de tittar på TV från hemlandet. Anders Wigerfeldt har talat med judiska ungdomar i staden och hans bild är densamma men tillägger också att många av dessa känner sig väldigt utsatta på internet. Intervjuperson 3, som jobbar som lärare, uppfattar också att elever matas med antisemitism hemifrån, från kompisar eller via TV och internet. Intervjupersonen är öppet jude för sina elever. På senare tid har inte problemen varit så många, men det kanske kan bero på att vederbörande inte undervisat lika mycket. Dock upplever intervjuperson 3 att elever som har varit unga och problematiska ofta samlar sitt agg mot hen eftersom hen är jude. På sätt och vis förstår respondenten varför.

Det finns ju de elever som kommer från nuvarande Israel eller det Palestinska området. Plötsligt så möter man någon som då representerar allt de som man har lärt sig att hata, det måste ju vara jättesvårt för ett barn att hantera. Dels är det allmän förvirring, många som har frågor, de är inte traumatiserade, men väldigt kluvna och ambivalenta. Sedan finns det ju de där det sitter väldigt djupt. Så det är olika lager det här antisemitiska och antiisraeliska. Bland dem där det sitter lite ytligt, dom kan man hantera ganska bra (Intervjuperson 3, 2015-04-15).

Intervjuperson 2 berättar att ett annat problem som har uppmärksammats bland skolorna i Malmö är att det förekommer att vissa elever vägrar lyssna på föreläsningar om förintelsen eller judendomen. Som ett steg till att försöka lösa problemet har judiska församlingen öppnat upp synagogan för skolklasser, något som upplevts positivt både från deras och skolornas sida. Intervjuperson 3, som föreläst på skolor i Malmö, berättar att det är vanligt att människor som inte har

träffat en jude ändå har vissa föreställningar om dem. Det är därför viktigt med samtal, att ungdomar och vuxna möts. Björn Lagerbäck berättar att Malmö stad på olika sätt försöker skapa mötesplatser och att det är viktigt med ett pågående värderingsgrundsarbete.

Man måste våga ingripa när man träffat på rasistiska uttryck av olika slag (Lagerbäck Björn, 2012-11-19).

Många av våra invandrare har inte en demokratisk värdegrund och rasismen är utbredd bland våra invandrargrupper. Det är inte bara mot judar man hyser agg, utan det kan vara mot andra grupper inom islam, kristna, homosexuella, kvinnor etc. Vi har ett enormt arbete framför oss när det gäller att implementera den värdegrund som bygger på att alla människors lika rättigheter (Intervjuperson 4, 2015-04-27).

Flera av respondenterna anser även att problemet beror på att Malmö är en relativt kompakt stad och att möten mellan människor äger rum på ett annat sätt än i andra städer. Malmö är en mångkulturell stad med en speciell sammansättning av människor, likaså stor segregation. Intervjuperson 2 tycker att staden måste jobba med integrationspolitiken.

Det finns områden i Malmö där arbetslösheten är skyhögt. Till exempel i delar av Rosengård så är det 70-80 procent arbetslöshet och det är inte bra. Det finns platser i Malmö där man klarar sig utmärkt utan att prata svenska en enda gång, vilket inte heller är bra. Malmö har ett speciellt problem med detta. Det finns i Stockholm också, men man har kanske varit lite mer uppmärksamma där (Intervjuperson 2, 2012-11-28).

Intervjuperson 4 är inne på samma spår.

Integrationspolitiken i Malmö är ett stort problem. Det finns folk i Rosengård som aldrig talar svenska. För många elever blir det en stor krock då de blir matade med en kultur hemifrån och en kultur i skolan. Många ungdomar känner sig vilsna och frustrerade och behöver en syndabock (Intervjuperson 4, 2015-04-27).

Enskilda personer tycks enligt respondenterna även vara en anledning till att Malmö sticker ut i hatbrottstatistiken. Både Susanne Gosenius och Anders Wigerfeldt förklarar att rabbinen i Malmö tydligt visar att han är jude, med judiska symboler, och att han får utstå att många skriker glåpord till honom när han går runt på gatorna i staden. Han är bra på att göra anmälningar och det syns i hatbrottstatistiken. Både Anders och intervjuperson 1 tror att en bidragande orsak till att situationer i Malmö utvecklas negativt är attityden till problemet som under lång tid intogs av den politiska ledningen i staden, framför allt tidigare kommunalrådet Ilmar Reepalu.

Illmar Reepalu har flera gånger fått kritik för sina uttalanden som många tolkat som antisemitiska. Intervjuperson 1 berättar.

Han har inte direkt bidragit till antisemitiska incidenter men däremot tror jag att de har skapat ett samhällsklimat där antisemitiska uttalande blivit mer legitimt. Ökad debatt skapar mer medvetenhet och i sin tur ökad rädsla, men jag tror inte det skapar flera incidenter (Intervjuperson 1, 2012-11-20).

6 Empirisk analys

I detta kapitel presenterar jag resultatet som min undersökning lett fram till. Resultatet diskuteras och analyseras i förhållande till teorierna som presenterades i kapitel 4. Som i den empiriska delen följer analysen frågeställningens upplägg och för att förtydliga för läsare har jag valt att inleda med en kort återkoppling till uppsatsens syfte och frågeställning. Vissa citat från det empiriska materialet kommer att återkomma för att stödja min argumentation.

6.1 Återkoppling till uppsatsens syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka om antisemitismen i Malmö har ökat. Jag vill även analysera tänkbara orsaker som kan ligga bakom problemet och arbetet ämnar ge ökad kunskap om modern antisemitism som fenomen. För att uppnå syfte har jag sökt svar på följande frågeställning; *Har antisemitismen i Malmö ökat på senare tid, och varför finns problematiken?*

6.2 Har antisemitismen i Malmö ökat?

Genom min undersökning har jag funnit att det inte går att förneka att antisemitismen i Malmö är ett stort problem, men att svara på fråga om den har ökat är svårare. Det kan delvis förklaras med att det i hatbrottsstatistiken tros finnas ett stort mörkertal som man måste ta i beaktning. Flera av respondenterna påpekade att ökningen av antalet antisemitiska hatbrott kan bero på att anmälningsbenägenheten bland judarna i staden har blivit bättre sedan några år tillbaka. Enskilda personer tycks ha stor påverkan på hatbrottsstatistiken. Rabbinen i Malmö, som bär tydliga judiska symboler, är väldigt utsatt och bra på att göra anmälningar. Att titta på antalet anmälda hatbrott är alltså inte en säker indikator men den ger en antydning att antisemitism är ett större problem i Malmö än i övriga delen av landet.

Vad som tydligt kan utläsas från undersökningens resultat är att den upplevda antisemitismen bland den judiska befolkningen i Malmö ökat. Utifrån respondenternas svar är det svårt att utläsa exakt när den ökade, men att det har pågått de senaste åren. Tydligt är dock att oron och otryggheten har tilltagit bland

judarna i staden. Några av respondenterna var inte själva påverkade men känslan av otrygghet tycks även genomsyra dem.

Jag personligen märker ingen skillnad [...] Den senaste tiden så har det hänt saker som aldrig skulle hända när jag växte upp. Förr så kastade man exempelvis inte saker på judar eller gjorde sönder fönster. Det förekommer nu (Intervjuperson 1, 2012-11-20, s 14).

Hatbrott som riktas mot etiska grupperingar den drabbar inte bara den som drabbas utan hela kollektiva gruppen som den som blivit utsatt. Det kryper under skinnet. Här bär jag min utsatthet med mig och alla som tillhör min grupp bär ju också på den här medvetenheten om att bli utsatt (Lagerbäck Björn, 2012-11-19, s 15).

För vissa verkar däremot antisemitiska hatbrott tillhöra vardagen. Rabbinen, som med judiska symboler tydligt visar att han är jude, likaså många ungdomar känner sig utsatta. I det empiriska materialet kan jag tydligt utläsa att många judar i Malmö upplever sin situation som svårt och att det idag krävs mod för att våga visa att man är jude.

Ja, jag känner mig otrygg. Jag skulle t.ex. aldrig gå utanför mitt hus med judiska symboler på mig och vid den årliga kippavandringen känner jag mig otrygg. [...] Min son vill inte bo kvar i Malmö på grund av detta (Intervjuperson 4, 2015-04-27, s 14).

Det är ju idén som är obehaglig, att man inte vågar. På det viset kan man säga att det finns saker som man gör och som man inte gör i den här staden. Inte för att det måste vara farligt utan för att det eventuellt kunde vara farligt (Intervjuperson 1, 2012-11-20, s 15).

6.3 Varför finns problematiken?

Studiens resultat går i linje med vad Henrik Bachner och Jonas Ring kom fram till i sin rapport, nämligen att en förklaringsfaktor till antisemitismen i Malmö är Israel-Palestina-konflikten och reaktioner som den utlöser. Samtliga respondenter ansåg att en stor del av problemet berodde på just detta och flera av dem tyckte sig uppleva en ökad antisemitism i samband med konfliktens eskalerande. Något som även är tydligt i resultatet är att många har svårt att skilja mellan kritik mot Israel och antisemitism. Resultatet visar alltså hur en väldigt stor konflikt uppstår på individnivå och mellan individer i en annan del av världen.

Som Henrik Bachner och Jonas Ring beskriver i sin rapport bekräftar min undersökning att media, såsom TV och internet, har blivit ett vanligt forum för spridning av antisemitiska och antiisraeliska åsikter. Speciellt den yngre

generationen känner sig utsatt av medietrycket och min studie tyder på att det är en bidragande orsak till att antisemitism blivit ett problem på skolor i Malmö. Det synes gro ett starkare hat när människor kan vara anonyma. Min undersökning antyder att hatet är synligt i det verkliga livet och att den tekniska utvecklingen förefaller vara en ny plattform där antisemitism kan gro och spridas.

I det empiriska materialet kan jag tydligt utläsa hur Malmös integrations- och segregationsproblem spär på och ökar klyftorna mellan folkgrupper. Respondenternas intryck är att utanförskapet hos invånare i vissa stadsdelar med hög invandratäthet är och blir präglade av hemlänternas kulturer. När de kommer ut i det svenska samhället får de problem med assimilering och konflikter kan därför uppstå. Detta överensstämmer med Hyllander- Eriksens teori kring ”vi” och ”dom”. Att många invandrargrupper hamnar i samma område är inte konstigt eftersom människan dras till likasinnade med gemensam historia, religion, språk och anatomi. Den gemensamma fienden, som Hyllander-Eriksen talar om, i det här fallet den judiska befolkningen, stärker känslan av ett kollektivt ”vi”. Att invandrare från muslimska och arabiska grupper redan har med sig en antisemitisk tradition från hemlandet, i samband med utanförskap och frustration, stärker alltså behovet av en gemensam fiende och skapar ett hårdare attitydklimat folkgrupper emellan.

Resultatet visar även att vissa människor bär med sig en kultur av antisemitism som de inte vet vad den grundar sig på. Många tycks ha föreställningar om judar men aldrig träffat en. Detta går i linje med vad Ted Goldberg skriver om kulturell identitet och att människor övertar idéer, värderingar och normer från föregående generationer. Det är först när vi byter miljö som kulturen blir tydligare. Eftersom det finns en antisemitisk tradition i Mellanöstern reflekterar människorna inte på samma sätt över det men när de kommer till Sverige skapar detta kulturkrockar. Några av respondenterna beskrev hur de själva upplevt att detta skapar en förvirring och att det har varit tydligt bland elever på skolor i staden.

Plötsligt så möter man någon som då representerar allt de som man har lärt sig att hata, det måste ju vara jättesvårt för ett barn att hantera. Dels är det allmän förvirring, många som har frågor, de är inte traumatiserade, men väldigt klivna och ambivalenta. Sedan finns det ju de där det sitter väldigt djupt. Så det är olika lager det här antisemitiska och antiisraeliska. Bland dem där det sitter lite ytligt, dom kan man hantera ganska bra (Intervjuperson 3, 2015-04-15, s 17).

Detta bekräftas även av studien *Antisemitism research using methodological triangulation: a case study in Germany* som också kom fram till att många med antisemitiska åsikter inte exakt kan säga vad deras reaktion kommer från och att de ofta är baserade på känslor och påverkan än ren kunskap.

Jag kan finna en förklaringsfaktor i mitt empiriska material som sticker ut och som inte går att koppla till teorin. Flera respondenter påtalar att Malmö är en mångkulturell stad med en speciell sammansättning av människor, och att detta i

kombination med att staden är kompakt gör att möten mellan människor sker på ett annat sätt än i andra städer, och det lättare blir konflikter mellan olika folkgrupper.

Även om mitt material visar att muslimer ofta pekats ut som förövare till antisemitiska hatbrott så är problemet mycket större än så och något som samhället i stort måste jobba på. Flera av respondenterna talade om en ökad nolltolerans jämfört med tidigare och att vi måste bli bättre på att jobba på demokratiska värdegrunder och människors lika värden och rättigheter. Som Lena Berggren beskriver i sin definition av antisemitism är begreppet brett och min framställning visar att det inte endast går att lösa problemet genom att bekämpa antalet hatbrott utan arbetet måste ske på flera plan, ytligt och djupt, via olika instanser.

7 Avslutning

Jag presenterar här de slutsatser som min undersökning har lett fram till, kopplat till frågeställning och syfte. Avslutningsvis följer en diskussion och förslag på framtida forskning inom ämnet.

7.1 Slutsats

Jag har kommit fram till att det inte går att förneka att antisemitismen i Malmö är ett stort problem, men att svara på frågan om den har ökat är svårare. Inom hatbrottsstatistiken finns det ett stort mörkertal och ökningen vi ser kan även bero på att anmälningsbenägenheten bland judarna i staden har ökat. Siffrorna från BRÅ visar att antisemitismen i Malmö är ett större problem än i övriga delar av landet, men att endast titta på antalet hatbrott är ingen säker indikator.

Vad jag kan dra som slutsats utifrån mitt resultat är att det är tydligt att den upplevda antisemitismen bland den judiska befolkningen ökat. Exakt när detta blev ett större problem är svårt att säga, men det har pågått de senaste åren. För vissa tillhör antisemitiska hatbrott vardagen och flera känner en oro och otrygghet. Även judar som själva inte varit utsatta för detta tycks gå runt med den känslan. Situationen har blivit svårare och det är många som inte vågar visa att de är judar.

Här följer en sammanfattning av de förklaringsfaktorer till problematiken som jag kom fram till i analysen.

- Antisemitismen i Malmö kan till viss del förklaras som en reaktion på Israel-Palestina- konflikten. Flera av respondenterna upplevde en ökning av antisemitism vid konfliktens eskalerande. Tydligt är även att många har svårt att skilja på kritik mot Israel och antisemitism. Malmö har tagit emot många flyktingar ifrån Mellanöstern, där man har en annan antisemitisk tradition. Att bevisa vilka som begår antisemitiska hatbrott är svårt, då ett fåtal grips, men samtliga respondenter i min undersökning har en bild av att det främst är unga muslimska män.
- Studien tyder på att antisemitisk propaganda och påhopp blivit allt vanligare via media såsom TV och internet. Speciellt den yngre generationen judar känner sig utsatta vilket är en bidragande orsak till att antisemitism blivit ett problem på flera skolor i staden.
- Malmö brottas med ett integrations- och segregationsproblem som spår på och ökar klyftorna mellan folkgrupper. Utanförskapet och frustrationen som

många invandrare tycks känna stärker behovet av en gemensam fiende och attitydklimatet blir hårdare mellan olika folkgrupper.

- Vissa människor bär med sig en kultur av antisemitism och förefaller ha en föreställning av judar även om de inte träffat någon. Ofta är åsikterna baserade på känslor och påverkan än ren kunskap. Flera av respondenterna i min undersökning talade om hur dessa kulturkrockar skapar en förvirring, speciellt hos den yngre generationen.
- Enligt flera av respondenterna i undersökningen är Malmö en relativt kompakt stad vilket gör att möten mellan människor äger rum på ett annat sätt än i andra städer. Detta i kombination med att det är en mångkulturell stad med en speciell sammansättning av människor bidrar till problematiken och skapar konflikter folkgrupper emellan.
- Studien visar att nolltoleransen har ökat och att Malmö måste jobba på de demokratiska värdegrunderna och mänskliga rättigheterna.

7.2 Diskussion

Malmö brottas med en rad problem vad gäller rasism och diskriminering och jag har presenterat en del av dem i min studie. En tanke som slog mig under tiden jag skrev mitt arbete är om invandrare från mellanöstern som en orsak till antisemitism, och risken för utveckling av rasism mot de från Mellanöstern. Risken finns att man ser mellan fingrarna på eller underblåser annan form av diskriminering eller rasism, och i det här fallet att det spiller över till islamofobi. Det finns både skillnader och likheter mellan antisemitism och islamofobi, men de grundar sig i fördomar och vårt sätt att se på andra människor (Löwander & Hagström, 2011, s 5).

7.3 Framtida forskningsförslag

Jag anser att det finns mycket som är intressant att forska om inom ämnesområdet. Studien påbörjades 2012 eftersom antisemitismen var ett uppmärksammat problem och det är fortfarande lika aktuellt idag. Om jag hade haft mer tid och resurser så hade det varit intressant att göra en komparativ studie om antisemitism i Sveriges tre största städer; Stockholm, Göteborg och Malmö. I en studie där man tittar på skillnaderna städerna mellan hade det möjligtvis gått att finna flera orsaker till varför antisemitismen i Malmö är såpass utbredd.

Som jag nämnde i diskussionen väcktes ytterligare en tanke kring forskningsfråga. Som min studie visar är invandrare från mellanöstern en orsak till antisemitism, men finns det en risk för utveckling av rasism mot de från mellanöstern?

Malmö, liksom andra städer som är mångkulturella, brottas med många olika problem och jag har tagit upp några i mitt arbete. I teoridelen så använder jag mig av Hyllander-Eriksens teori som menar att globaliseringen, med ökad kontakt folkgrupper emellan, leder till ökad friktion. Det finns mångkulturella städer som lyckats med sin integrationspolitik och det hade varit intressant att undersöka hur de kommit dit. Ett sådant arbete skulle kunna ligga till grund och hjälpa integrationsprocessen i andra städer.

8 Referenser

8.1 Litteratur

Bachner, Henrik, 1999. *Återkomsten- Antisemitism i Sverige efter 1945*. Natur och kultur.

Berggren, Lena, 1999. *Nationell upplysning- Drag i den svenska antisemitismens idéhistoria*. Carlssons bokförlag

Bergmann, Werner & Wetzel, Juliane, 2003. *Manifestations of anti-Semitism in the European Union*. European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. Center of Research on Antisemitism Technische Universität Berlin

Esaiasson, Peter, et al, 2010. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik. (3:e uppl.)

Goldberg, Ted (red.), 2005. *Samhällsproblem*, Lund: Studentlitteratur.

Hylland- Eriksen, Thomas, 2004. *Rötter och fötter- identitet i en föränderlig tid*. Bokförlaget Nya Doxa.

Rattansi, Ali, 2007. *Racism: a Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana, 2006. *Maktens olika förklådnader*. Stockholm: Atlas.

Salzborn, Samuel, Brosig, Burkhard & Schmidt, Peter, 2009. *Antisemitism research using methodological triangulation; a case study in Germany*. Springer Science

Tausch, Arno, 2014. *The new global antisemitism: implications from the recent ADL-100 data*. Middle east review of international affairs, vol. 18, No 3.

Teorell, Jan, Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara*. Samhällsvetenskaplig metod. Malmö: Liber.

Valentin Hugo, 1962. *Antisemitismen- historisk verklighet och psykologisk bakgrund*. Stockholm. Alb. Bonniers boktryckeri.

Wellros, Seija, 1998. *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur

8.2 Internetkällor

Bachner, Henrik & Ring, Jonas, 2005 *Antisemitiska attityder och föreställningar i Sverige*. Forum för levande historia. (Elektronisk) Tillgänglig: http://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/antisemitiska-attityder-rapport.pdf Hämtdatum: 2015-05-03

Bachman, Henrik & Berliner, Agneta (2011) *Antisemitism i vår tid*. Frisinnad tidskrift. Tidskrift. Nr 3 2011. (elektronisk) Tillgänglig: <http://www.frisinnadtidskrift.se/artiklar/oevriga-artiklar/antisemitism-i-vaar-tid.aspx> Hämtdatum 2012-11-30

BRÅ 1= Brottsförebyggande rådets webbplats, *Om brottsförebyggande rådet* (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.bra.se/bra/om-bra.html> Hämtdatum 2015-05-11

BRÅ, 2014, *Hatbrott 2013 Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för brott*. Rapport 2014:14 (Elektronisk) Tillgänglig: https://www.bra.se/download/18.5e2a4a6b14ab166759928c/1421243287046/2014_14_Hatbrott_2013.pdf Hämtdatum 2015-04-25

BRÅ, 2013, *Hatbrott 2012 Statistik över självrapporterad utsatthet för hatbrott och polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv*. Rapport 2013:16 (Elektronisk) Tillgänglig: https://www.bra.se/download/18.6b82726313f7b234a5839/1372231125861/2013_16_Hatbrott_2012.pdf Hämtdatum 2015-04-25

BRÅ, 2012, *Hatbrott 2011 Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv*. Rapport 2012: 7. (Elektronisk) Tillgänglig: https://www.bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b29800016186/1371914738280/2012_07_Hatbrott_2011_webb.pdf Hämtdatum 2015-04-25

BRÅ, 2011, *Hatbrott 2010 Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv*. Rapport 2011:8. (Elektronisk) Tillgänglig: https://www.bra.se/download/18.744c0a913040e4033180001276/1371914718628/2011_8_hatbrott_2010.pdf Hämtdatum: 2015-04-25

BRÅ, 2010, *Hatbrott 2009 Statistik över polisanmälningar där det i motivbilden ingår etnisk bakgrund, religiös tro, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck* Rapport 2010:12 (Elektronisk) Tillgänglig: https://www.bra.se/download/18.744c0a913040e4033180006038/1371914719084/2010_12_hatbrott_2009.pdf Hämtdatum 2015-04-25

Delling, Hannes, 2012. *Hatbrott sätter vardagen på prov*. Svenska dagbladet. Nyhetsartikel. 2012-10-07. (Elektroniskt) Tillgänglig: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/hatbrott-satter-vardag-pa-prov_7559686.svd Hämtdatum: 2012-11-29.

Löwander, Birgitta & Hagström, Mirijam, 2011. *Antisemitism och Islamofobi-utbredning, orsaker och preventivt arbete*. Forum för levande historia (Elektroniskt) Tillgänglig: http://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/antisemitism-och-islamofobi-rapport.pdf Hämtdatum: 2015-05-03

Orrenius, Niklas, 2012. *De är offren för judehatet i Malmö*. Expressen. Nyhetsartikel. 2012-05-05. (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.expressen.se/nyheter/de-ar-offren-for-judehatet-i-malmo/> Hämtdatum: 2012-11-29.

SKMA 1= Svenska kommittén mot antisemitisms webbplats. *Hur kan antisemitismen förklaras?* (Elektronisk) Tillgänglig: <http://skma.se/antisemitism/> Hämtdatum 2015-05-13

Tardell, Rolf, 2015. *Antisemitismen frodas I Europa*. Svenska dagbladet (Elektronisk) Tillgänglig: http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/antisemitismen-frodas-i-europa_4281921.svd Hämtdatum 2015-05-10

Wiesentha 1= Simon Wiesenthal Centers webbplats, *Understand Simon Wiesenthal Center's Mission* (Elektronisk) Tillgänglig: http://www.wiesenthal.com/site/pp.asp?c=lsKWLbPJLnF&b=4441257#.VVyKh_mqqko Hämtdatum 2015-05-10

8.3 Publikationer

Wigerfeldt Anders, Malmö Högskola, Malmö, 2012-11-20

Lagerbäck Björn, Vederbörandes arbetsplats, Malmö, 2012-11-19

Gosenius Susanne, Polishuset, Malmö, 2012-12-12

Intervjuperson 1, Judiska församlingen, Malmö, 2012-11-20

Intervjuperson 2, Judiska församlingen, Malmö, 2012-11-28

Intervjuperson 3, Vederbörandes bostad, Malmö, 2015-04-15

Intervjuperson 4, Vederbörandes bostad och mailkontakt, Malmö, 2015-04-15 och 2015-04-27

Kontakta författaren för att hämta ut transkriberingen av samtliga intervjuer